

Tiempos modernos

Modern Times, Charles Chaplin, 1936

A l'Amèrica de la depressió econòmica, Charlot, obrer d'una fàbrica, pateix una crisi com a resultat de la pressió del treball i perd la feina. A partir d'aquí, viurà tot tipus d'aventures.

Modern Times és considerat l'últim film mut de Chaplin, tot i que ja hi utilitza diversos efectes de so i el mateix Charlot té un número musical, cap al final, on canta una cançó de lletra impossible. Charlot treballa en una cadena de muntatge on tot el que fa és collar cargols amb una clau anglesa, cargols que se succeeixen a una velocitat tal que no dona ni temps a espantar una mosca. La monotonia del treball, del qual un no pot escapar ni anant al servei, controlat també per una immensa pantalla orwelliana a l'estil *Big Brother*, trastoca el fràgil heroi, que pateix una crisi nerviosa i és internat en un sanatori. Recuperat de la seva crisi, es troba de sobte i per atzar liderant una manifestació de vaquistes i esgrimint una bandera roja. És detingut per la policia i ingressa a la presó, la qual cosa propiciarà noves situacions còmiques. Indultat a la fi per cooperació amb les autoritats, es troba de nou al carrer i buscant feina. Després d'aconseguir tot solet enfonsar un vaixell al port, coneix una pobra noia òrfena a la qual intentarà ajudar, amb resultats més aviat previsibles. Els dos personatges formaran a partir d'ara un tàndem i s'ajudaran mútuament en la recerca de feina en una Amèrica sumida en la crisi econòmica més forta de la seva història.

Una sàtira anticapitalista?

L'estrena de *Modern Times* va constituir un gran esdeveniment a Nova York, al qual van assistir moltes

personalitats nacionals i estrangeres. Immediatament la pel·lícula va disparar la polèmica: l'escena de la bandera roja, caiguda d'un camió i recollida per casualitat per Charlot, que l'enarbora amb la sola intenció de tornar-la al seu propietari, es converteix en el centre de les crítiques i sembla no convèncer cap bàndol per la seva ambigüitat: mentre el sector conservador hi veu una mostra clara de propaganda comunista, el sector progressista el critica per no haver estat més clar en el seu posicionament polític anticapitalista i a favor del moviment obrer.

El que és indubtable és la sàtira que fa l'autor de la mecanització del treball, la taylorització i el treball en cadena. L'esclavatge modern del sistema de producció, on l'home és una altra peça més de la complexa maquinària industrial, es posa de manifest en la memorable escena de la màquina de menjar o en l'escena on Chaplin és literalment engolit per una màquina, metàfora de la petitesa de l'home davant el món exterior, idea constant en l'obra de l'autor.

La pel·lícula va ser prohibida a Alemanya i Itàlia. I tampoc va agradar gaire al comunisme, per la seva crítica a les màquines i el que semblava ser un elogi a la vida del rodamón.

Charlot, el rodamón universal

El personatge de Charlot, creat per Charles Chaplin i protagonista de la majoria dels seus films, forma part ja

del nostre imaginari col·lectiu. Tots tenim al cap una o altra imatge del rodamón amb el seu bolet, la jaqueta esquifada, els pantalons unes talles més grans que la seva i uns sabatots enormes, amb els quals adopta aquella forma de caminar tan peculiar. Aquest home apàtrida, sense arrels, sense destí i sense amics vol ser un compendi d'allò més noble que hi ha en l'esperit humà: la ingenuïtat, la senzillesa, la generositat inútil, la bondat sense objectius, la llibertat interior, virtuts que de poc serveixen en un món tot sovint absurd i quasi sempre hostil, al qual haurà d'enfrontar-se contínuament el personatge.

Charlot neix, evoluciona i mor. Charlot neix del passat de Chaplin, que malgrat la fama i la fortuna, no va poder oblidar mai la misèria d'una infantesa dickensiana a l'East End londinenc. Els carrers del barri amb tota la seva fauna pintoresca li van donar un material autèntic del qual després en trauria molt de profit.

El naixement del personatge es produeix als estudis Keystone. En les 35 pel·lícules fetes aquí durant l'any 1914 (la majoria d'un rotllo) es va formar el seu món: un univers inconex i absurd, fet de *gags* solts, on Chaplin aprofita tot el que havia après en els seus inicis en el *music hall* i el teatre de *varietés*.

Chaplin entra un any després a la companyia Essanay, on dirigeix, al llarg d'aquest 1915, 14 pel·lícules, quasi totes de dos rotllos. El món de

Charlot guanya una certa coherència i unitat. Apareixen els primers personatges estables: la noia bonica i sovint desvalguda, de la qual s'enamora i l'enemic, ja sigui policia o rival en l'amor. No existeix l'amic o company, la soledat serà un tret fonamental del personatge. És un món encara estrictament còmic que va derivant però cap al sentimental. Destaca d'aquesta època, *The Tramp (El vagabundo)*, on Charlot és ja el rodamón perfecte amb el farcell a l'espatlla i el camí sense destí.

Per a la Mutual, Chaplin realitza 12 pel·lícules entre 1916 i 1917. Els elements del món de Charlot es defineixen i es precisen. La realitat s'imposa definitivament sobre l'absurd, el món esdevé més amenaçador. L'element sentimental guanya més pes. D'aquesta època, destaca el film *The Immigrant* (1917).

Entra a la First National, on fa 8 pel·lícules ja amb plena llibertat creadora. Si per realitzar les altres 61 havia necessitat 5 anys, per a aquestes 8 en necessitarà 5 més. Una de les més conegudes d'aquesta etapa és *The Kid (El chico)*, 1921 que conté ja molts elements de melodrama.

Ja amb la seva pròpia companyia, la United Artists, Chaplin dirigeix el seu primer drama *A woman of Paris (Una mujer de Paris)*, 1923 sense Charlot. A partir d'aquí totes les seves obres contindran elements dramàtics amb major o menor mesura. A partir de *Monsieur Verdoux*, Chaplin l'actor substitueix Charlot, l'etern somniador el qual ja no pot subsistir en l'Amèrica del cinema sonor i la modernitat.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Director: Charles Chaplin

Guió: Charles Chaplin

Fotografia: Roland Totheroh, Ira Morgan

Música: Charles Chaplin

Muntatge: Charles Chaplin

Disseny de Producció: Charles Hall

Producció: Alfred Reeves

País: USA

Durada: 87 minuts

Equip artístic

Charles Chaplin: obrer i rodamón

Paulette Godard: la noia

Henry Bergman: propietari del cafè

Chester Conklin: mecànic

Allan García: president de la companyia

Hank Mann: lladre

Louis Natheaux: lladre

Filmografia

1918

A dog's life (Vida de perro)

1918

Shoulder Arms (Armas al hombro)

1919

Sunnyside (Al sol)

1919

A day's pleasure (Un día de placer)

1921

The Kid (El chico)

1921

The Idle Class (Los ociosos)

1922

Pay Day (Día de paga)

1922

The Pilgrim (El peregrino)

1923

A woman of Paris (Una mujer de Paris)

1925

The Gold Rush (La quimera del oro)

1928

The Circus (El circo)